

samtykket kan trækkes tilbage på ethvert tidspunkt, og at den pågældende persons beslutning skal respekteres, når han eller hun er blevet fuldt informeret om konsekvenserne, jf. *art. 5, stk. 3*. Dette princip betyder imidlertid ikke, at f.eks. en tilbagetrækning af patientens samtykke under en operation altid behøver at blive fulgt. De faglige standarder og forpligtelser samt praksis, der gælder i sådanne tilfælde i henhold til artikel 4, kan forpligte lægen til at fortsætte operationen for at forhindre betydelig skade på patientens helbred.

De ovenfor nævnte bestemmelser i *art. 5* om informeret samtykke er i dansk ret sikret gennem de tilsvarende regler i lægelovens § 6, *stk. 2 og 3*, samt i Sundhedsstyrelsens cirkulære nr. 163 af 22. september 1992 om information og samtykke m.v.

Art. 6 er der fastsat regler, der har til formål at beskytte personer, der mangler evnen til at give samtykke til patientbehandling. Den manglende evne til at give samtykke kan enten skyldes alder (mindreårige) eller patientens mentale tilstand. Det er op til det enkelte lands nationale lovgivning at afgøre, om en person er i stand til at give samtykke til en intervention.

Art. 6, stk. 1, opstiller en generel betingelse om, at en intervention på en person, der ikke kan give samtykke, kun må foretages, hvis det er direkte til fordel for den pågældende person. For så vidt angår forskning og organtransplantation er der fastsat særlige betingelser i *art. 17 og 20*. *Art. 6, stk. 2 og 3*, foreskriver, at hvor en mindreårig eller en voksen inhabil person ikke er i stand til at give samtykke til en intervention, må interventionen kun udføres, hvis samtykke er givet af de forældre, der har forældremyndigheden over den mindreårige, en juridisk værge eller en person eller en myndighed udpeget ved lov.

I dansk ret reguleres mindreåriges forhold af lov om forældremyndighed og samvær (lov nr. 387 af 14. juni 1995) og Sundhedsstyrelsens cirkulære nr. 163 af 22. september 1992 om information og samtykke m.v. Forhold omkring voksne inhabile personer er især reguleret i værgemålsloven (lov nr. 388 af 14. juni 1995).

Art. 6, stk. 4, fastsætter, at værgerne m.v. skal informeres i overensstemmelse med hovedreglen i *art. 5*, mens *art. 6, stk. 5*, indeholder en bestemmelse om tilbagekaldelse af samtykke.

Art. 7 indeholder en særlig regel om behandling af personer, der lider af en alvorlig sindslidelse. Efter bestemmelsen kan der uden samtykke foretages en intervention, der har til formål at behandle patientens sindslidelse, såfremt der er risiko for alvorlig skade på patientens helbred, hvis behandlingen ikke foretages. Det er en betingelse, at beskyttende regler fastsat i national lovgivning overholdes. Bestemmel-

sen er ifølge den uddybende rapport ikke til hinder for nationale regler om tvangsbehandling af alvorlige somatiske sygdomme hos psykiatriske patienter. I dansk ret er spørgsmålet om tvangsbehandling af psykiatriske patienter detaljeret reguleret i lov nr. 331 af 24. maj 1989 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien.

Efter *art. 8* tillades sundhedsmæssig behandling uden patientsamtykke i nødsituationer, hvor det ikke er mulig at indhente det fornødne samtykke. I nødsituationer kan læger stå over for en konflikt mellem deres forpligtelse til at yde hjælp og deres pligt til at indhente patientens samtykke. Denne artikel tillader lægen at skride til øjeblikkelig handling i sådanne situationer uden at afvente patientens samtykke eller eventuel bemyndigelse fra dennes værge. Da dette er en afvigelse fra de generelle bestemmelser i artikel 5 og 6, er der knyttet visse betingelser til denne bestemmelse.

For det første er den nævnte mulighed begrænset til nødsituationer, hvor det ikke er muligt for lægen at indhente det fornødne samtykke. Artiklen gælder både personer, der er i stand til at give samtykke, og personer, der juridisk eller reelt ikke er i stand til at give deres samtykke. Som eksempel på dette kan nævnes en patient i coma, som derfor ikke er i stand til at give sit samtykke, eller en læge, der ikke er i stand til at kontakte en umyndiggjort persons værge, som under normale omstændigheder skulle have givet sit samtykke til en vigtig intervention. I nødsituationer skal fagfolk i sundhedssektoren med al rimelig omhu afgøre, hvad patienten ønsker.

Dernæst er muligheden alene begrænset til uopsættelige interventioner, der er nødvendige ud fra et lægeligt synspunkt. Indgreb, hvor en udsættelse er acceptabel, er ikke omfattet. Muligheden er imidlertid ikke begrænset til livsreddende interventioner. Endelig specificerer artiklen, at interventionen skal udføres til umiddelbar gavn for den pågældende person.

I *art. 9* bestemmes, at der skal tages hensyn til tidligere ønsker vedrørende en lægelig intervention udtrykt af en patient, som på interventionstidspunktet ikke er i stand til at udtrykke sine ønsker. Bestemmelsen indebærer ikke en forpligtelse for lægen til nødvendigvis at efterkomme sådanne tidligere fremsatte ønsker. Hvis ønskerne f.eks. er udtrykt lang tid før interventionen, og der siden er sket videnskabelige fremskridt, kan der være grund til ikke at tage hensyn til patientens mening. Lægen bør derfor i videst mulig udstrækning forvisse sig om, at patientens ønsker omfatter den øjeblikkelige situation og stadig gælder, idet der specielt henvises til lægevidenskabens tekniske fremskridt. Dette område er i dansk ret reguleret